

Munich Personal RePEc Archive

Impact of the new industrial revolution on the labour – law relationship in the sphere of employment in the agriculture

Andreeva, Andriyana and Yolova, Galina

University of Economics - Varna

2021

Online at <https://mpra.ub.uni-muenchen.de/109192/>
MPRA Paper No. 109192, posted 19 Aug 2021 05:44 UTC

УСТОЙЧИВО УПРАВЛЕНИЕ НА ПОЗЕМЛЕНИТЕ РЕСУРСИ – СЪВРЕМЕННИ ПРАКТИКИ И РЕШЕНИЯ

Сборник с доклади

Издателство „Наука и икономика“
Икономически университет – Варна

**УСТОЙЧИВО УПРАВЛЕНИЕ НА ПОЗЕМЛЕНИТЕ РЕСУРСИ –
СЪВРЕМЕННИ ПРАКТИКИ И РЕШЕНИЯ**

**SUSTAINABLE LAND MANAGEMENT – CURRENT PRACTICES
AND SOLUTION**

Сборник с доклади

Conference proceedings

УСТОЙЧИВО УПРАВЛЕНИЕ НА ПОЗЕМЛЕНИТЕ РЕСУРСИ – СЪВРЕМЕННИ ПРАКТИКИ И РЕШЕНИЯ

**Сборник с доклади
от Национална кръгла маса
организирана от катедра „Аграрна икономика“,
при Икономически университет – Варна
15 ноември 2019 г.**

SUSTAINABLE LAND MANAGEMENT – CURRENT PRACTICES AND SOLUTION

**Conference proceeding
National discussion organized by the Department of Agricultural
economics at University of Economics – Varna
15 November 2019**

2021

Издателство „Наука и икономика“
Икономически университет – Варна

Издаването на този сборник с доклади е по проект НПК-262 / 2019 г. и се финансира със средства от целева субсидия на държавния бюджет.

The publication of this conference proceeding is under Project №262 / 2019 and is funded by a targeted subsidy to the state budget.

Сборникът е допълнен с резултати от изследвания на автори участващи в проект ПОЗЕСИН "Поземлени отношения и европейска политика: синергия и перспективи за българското земеделие", който се изпълнява от Института по аграрна икономика при Селскостопанска академия - София, в партньорство с Икономически университет - Варна и Аграрен университет - Пловдив, в периода 2019-2022 г. Проектът се финансира от Фонд „Научни изследвания“, по договор № КП-06-Н35/2-18.12.2019 г.

The conference proceeding is complemented with research results of authors participating in the project POSECIN " Land relations and European policy: opportunities for synergies for Bulgarian agriculture ", which is implemented by the Institute of Agricultural Economics at the Agricultural Academy - Sofia, in partnership with the University of Economics - Varna and Agricultural University - Plovdiv, in the period 2019-2022.

The project is funded by the Scientific Research Fund, under contract № КП-06-Н35/2-18.12.2019.

Публикуваните доклади не са редактирани и коригирани. Авторите носят пълна отговорност за тяхното съдържание и за грешки, допуснати по тяхна вина. Докладите са проверени за оригиналност и са рецензирани.

Тази книга или нейните части не могат да бъдат възпроизвеждани или предавани под каквато и да е форма, или по какъвто и да е начин, електронен или механичен, и копирани без писменото разрешение на издателя.

The published papers have not been edited and corrected. Authors are responsible for the content of their papers and errors committed by their fault. Papers are checked for originality. This book or its parts may not be reproduced or transmitted in any form or by any means, electronic or mechanical, and copied without the written permission of the publisher.

© Издателство „Наука и икономика“,
Икономически университет – Варна, 2021.
ISBN 978-954-21-1086-6
DOI: <https://doi.org/10.36997/SLM2019>

НАУЧЕН КОМИТЕТ

Председател:

Доц. д-р Мария Станимирова
Икономически университет – Варна

Членове:

Доц. д-р Теодорина Турлакова
Икономически университет – Варна

Доц. д-р Гергана Славова
Икономически университет – Варна

Доц. д-р Таня Георгиева
Икономически университет – Варна

Гл. ас д-р Дамян Киречев
Икономически университет – Варна

SCIENTIFIC COMMITTEE

Chairwoman:

Assoc. Prof. Mariya Stanimirova, PhD
University of Economics - Varna

Members:

Assoc. Prof. Teodorina Turlakova, PhD
University of Economics - Varna

Assoc. Prof. Gergana Slavova, PhD
University of Economics - Varna

Assoc. Prof. Tanya Georgieva, PhD
University of Economics - Varna

Chief Assisst. Prof. Damyan Kirechev
University of Economics - Varna

ОРГАНИЗАЦИОНЕН КОМИТЕТ

Председател:

Доц. д-р Мария Станимирова
Ръководител катедра „Аграрна икономика“

Членове:

Доц. д-р Теодорина Турлакова
Катедра „Аграрна икономика“

Доц. д-р Гергана Славова
Катедра „Аграрна икономика“

Доц. д-р Таня Георгиева
Катедра „Аграрна икономика“

Гл.ас. д-р Дамян Киречев
Катедра „Аграрна икономика“

Гл.ас. д-р Павлина Иванова
Катедра „Аграрна икономика“

Гл.ас. д-р Радмил Николов
Катедра „Аграрна икономика“

Ред. докторант Димитър Върбанов
Катедра „Аграрна икономика“

Ред. докторант Юрий Зарев
Катедра „Аграрна икономика“

ORGANIZING COMMITTEE

Chairwoman:

Assoc. Prof. Mariya Stanimirova, PhD
Head of Department of Agricultural Economics

Assoc. Prof. Teodorina Turlakova, PhD
Department of Agricultural Economics

Assoc. Prof. Gergana Slavova, PhD
Department of Agricultural Economics

Assoc. Prof. Tanya Georgieva, PhD
Department of Agricultural Economics

Chief Assist. Damyan Kirechev, PhD
Department of Agricultural Economics

Chief Assist. Pavlina Ivanova, PhD
Department of Agricultural Economics

Chief Assist. Radmil Nikolov, PhD
Department of Agricultural Economics

PhD Student Dimitar Varbanov
Department of Agricultural Economics

PhD Student Yuri Zarev
Department of Agricultural Economics

ТЕМАТИЧНИ НАПРАВЛЕНИЯ

SCIENTIFIC FIELDS

Поземлени отношения

Land relations

Добри практики при управлението на земите

Good practices in land management

Нормативно-правни аспекти на управлението
поземлените ресурси и земеползването

Regulatory and legal aspects of land na
resources management and land use

Оценяване на поземлените ресурси

Evaluation of land resources

Устойчиво използване на поземлените ресурси

Sustainable use of land resources

СЪДЪРЖАНИЕ

ПАНЕЛ

ПОЗЕМЛЕНИ ОТНОШЕНИЯ И ПАЗАР НА ЗЕМЯТА, НОРМАТИВНИ ИЗИСКВАНИЯ И АДМИНИСТРАТИВНИ ПРАКТИКИ

1. **Доц. д-р Мария Станимирова**
Пазарът за земеделска земя – фактори и перспективи10
2. **Доц. д-р Виолета Блажева**
За поземлените ресурси и тяхното определяне и установяване18
3. **Проф. д-р ик. н. Пеню Михайлов**
Поземлената рента като социално-икономическа определеност26
4. **Гл. ас. д-р Дамян Киречев**
Използване на земята в България – състояние и тенденции 45
5. **Ред. докторант Димитър Върбанов**
Участие на държавната администрация при създаването на масиви за
ползване на земеделски земи67
6. **Д-р Валери Велковски**
Някои акценти и проблеми от приложението на картата на
възстановената собственост при реализирането на поземлени отношения74
7. **Ред. докторант Милен Влаев**
Покупката на земеделска земя с финансов инструмент – ключов
компонент за устойчивостта на фермата82
8. **Гл. ас. д-р Павлина Иванова**
Данъчно третиране на поземлените ресурси93

ПАНЕЛ
УСТОЙЧИВО ИЗПОЛЗВАНЕ НА ПОЗЕМЛЕНИТЕ РЕСУРСИ – ДОБРИ
ПРАКТИКИ И РЕШЕНИЯ

9. Доц. д-р Гергана Славова

Устойчиво използване на поземлените ресурси за производство на основни зърнено-житни и маслодайни култури в България105

10. Доц. д-р Теодорина Турлакова

Екологична устойчивост на поземлените ресурси в селското стопанство115

11. Гл. ас. д-р Дамян Киречев

Устойчиво управление на земите чрез агроекологични дейности и необходимост от нови политически действия125

12. Доц. д-р Светлозар Стефанов

Оценяване, представяне и оповестяване на земята като инвестиционен имот136

13. Доц. д-р Андрияна Андреева, доц. д-р Галина Йолова

Влияние на новата индустриална революция върху трудовоправните отношения в сферата на заетостта в селското стопанство144

14. Гл. ас. д-р Антоанета Стоянова

Земеделската земя като източник на опасности за храните153

15. Гл. ас. д-р Мариета Г. Стефанова

Възможности за позициониране чрез продуктова диференциация на продукти от преработката на плодове на маслиновото дърво163

16. Ред. докторант Стефан Генов

Устойчиво използване на пасищата в месодайното говедовъдство173

17. Ред. Докторант Михаела Маркова

Дигиталната трансформация – основа за развитие на аграрния бизнес186

18. Ирена Трифонова

Управление на земеделски активи от АГРИОН194

ВЛИЯНИЕ НА НОВАТА ИНДУСТРИАЛНА РЕВОЛЮЦИЯ ВЪРХУ ТРУДОВОПРАВНИТЕ ОТНОШЕНИЯ В СФЕРАТА НА ЗАЕТОСТТА В СЕЛСКОТО СТОПАНСТВО

*Доц. д-р Андрияна Андреева
Доц. д-р Галина Йолова
Икономически университет – Варна*

IMPACT OF THE NEW INDUSTRIAL REVOLUTION ON THE LABOUR – LAW RELATIONSHIP IN THE SPHERE OF EMPLOYMENT IN THE AGRICULTURE

*Assoc. Prof. Andriyana Andreeva, PhD
Assoc. Prof. Galina Yolova, PhD
University of Economics - Varna*

DOI: <https://doi.org/10.36997/SLM2019.144>

Резюме

В доклада се изследва влиянието на новата индустриална революция върху трудовоправните отношения в сферата на заетостта в селското стопанство. След изследване и класифициране на факторите, оказващи влияние върху заетите в сектора се обосновава необходимостта от преосмисляне на мерките за привличане на работници и служители в сектора на селското стопанство.

Ключови думи: работна сила; селско стопанство; заетост; нормативни мерки; индустриална революция

JEL Класификация: K31

Abstract

The report examines the impact of the new Industrial Revolution on the labour-law relationship in the sphere of employment in the agriculture. After examination and classification of the factors, having impact on the employed in this sector the authors motivate the necessity of re-thinking of the measures for involvement of the workers and employees in the sector of agriculture.

Keywords: working power; agriculture; employment; normative measures; industrial revolution

JEL Classification: K31

Въведение

Българското селско стопанство е изправено пред множество предизвикателства, сред които едно от най-сериозните е свързано с недостига на работна сила в земеделието. „Секторът страда от **хроничен и сериозен недостиг на квалифицирани и неквалифицирани работници**, поради ниските заплати, недостатъчната квалификация

и неадекватните условия на труд“⁸. Недостигът на работна ръка продължава да е сред най-сериозните проблеми пред земеделските производители. Законодателят направи опит за решаване на този проблем посредством въвеждането на т.нар. едnodневни договори, но това се оказа решение предимно с административен характер, обслужващо осигурителната система преимуществено, но не толкова самите земеделски стопани. В този смисъл, сред предизвикателствата пред пазара на труда в селското стопанство и земеделието са негативните тенденции на застаряване и намаляващо население, обезлюдяване на селските райони, продължителна и трайна безработица най-вече сред неравностойните групи, ниската гъвкавост и адаптивност на работната сила и не на последно място правото на свободно движение.

Актуалността на избраната тема се обуславя от една страна от потребността от предприемането на комплекс от мерки за привличане на работна сила, която да обезпечи недостига. От друга страна е ангажирането на социалните партньори в процеса. На фона на тези реалности в сектора важна роля имат и дебатите на научно ниво, изследването на въпроса от гледна точка на доктрината и предлагането, както на мерки, така и на добри практики.

Същевременно въпросът не следва да се разглежда изолирано от проблемите и възможностите на цифровизацията и четвъртата индустриална революция. Въпреки, че те все още не са факт на национално ниво, въвеждането им би било решаващ инструмент за продуктивност на труда и преодоляване проблемите на недостига на работна ръка. Съгласно Доклада на Европейската комисия за индекса за навлизането на цифровите технологии в икономиката и обществото за 2018 г. България се нарежда на 26-то място сред 28-те държави-членки на Европейския съюз, като едновременно с това се посочва, че общото равнище на уменията в областта на цифровите технологии в Р България е сред най-ниските в ЕС, като варира в големи граници при различните социално-икономически групи^{9 10}. Българското трудово законодателство има множество норми, които по различен начин могат да се приложат спрямо изследваната проблематика.

⁸ Светла Василева, председател на Федерацията на независимите синдикати в земеделието. <https://agrozone.bg/naemaneto-na-chuzhdentsi-e-samo-chast-ot-reshenieto-na-problema-s-nedostiga-na-rabotna-raka/>

⁹ Въпреки увеличението на броя лица с поне основни умения в областта на цифровите технологии от 26% през 2017 г. до 29% през 2018 г., България остава сред държавите в ЕС с най-ниски резултати – само за сравнение през 2016 г. 170 милиона граждани на ЕС или 44% от общото население на Съюза имат основни или никакви цифрови умения

¹⁰ Индекс за навлизането на цифровите технологии в икономиката и обществото (DESI) за 2018 г. Доклад за България - http://ec.europa.eu/information_society/newsroom/image/document/2018-20/bg-desi_2018-country-profile-lang_4AA75D95-A1C8-8688-2FEE98B6EE01186C_52355.pdf

Цел на настоящия доклад е да се изследва връзката между недостига на работна сила в селското стопанство и нормите на трудовото законодателство и влиянието на цифровизацията и индустрия 4.0 в агросектора и свързаните с него трудови правоотношения. Изследване на факторите, оказващи влияние върху заетите в сектора се явява база за обосноваване на потребност от преосмисляне на мерките за привличане на работници и служители в сектора на селското стопанство. На база на анализа се правят някои изводи и обобщения.

В изпълнение на целта са поставени и следните **изследователски задачи, а именно:**

1. Да се изведат и анализират тенденциите за влияние на четвъртата индустриална революция върху трудовите правоотношения и недостига на работна сила в селското стопанство;
2. Да се анализират националните стратегии и норми на действащото трудово и осигурително право относими към проблематиката;
3. Да се обоснове потребност от преосмисляне на мерките за привличане на работници и служители в сектора на селското стопанство.

За осъществяване на изследването са използвани традиционните методи в правната доктрина. Материалът е съобразен с актуалното българско трудово и осигурително законодателство към 30.10.2019г.

Изложение

Четвъртата индустриална трансформация, като трайно установено следствие от цифровизирането на производството, включва интернет свързаност и взаимодействие на кибернетично-физически системи, обработка и анализ на големи информационни масиви, изкуствен интелект, роботика, ползване на цифрови облаци, цифрово моделиране и симулиране на производствените процеси чрез виртуална реалност, както и създаване на нови бизнес модели. Цифровите технологии улесняват бързия обмен на продукти и услуги, осигуряват бърз и икономически по-ефективен достъп до по-голям брой цифрово оборудвани агенти и по-лесно управление на извършваната дейност (Bлагоушева, 2019)

Касае се за въздействие и трансформация на производствата на две основни нива. Основата, на която почива индустриалната революция, така, както е заложено в Индустрия 4.0 са интелигентни, свързани, вградени и цифрово интегрирани системи, които подпомагат в голяма степен автоматизирането и автономното управление на производствените процеси. Касае се за изграждане на взаимосвързани системи,

обединяващи човешки, интелектуален и технологични продукти, които чрез директно сътрудничество, производствените и логистични връзки могат дори да се интегрират интелигентно с обща цел - ефективно, адаптивно и гъвкаво производство. Това най-общо включва кибер-физични системи, интернет на нещата и изчисления в облак (Andreeva & Yolova, 2019). В индустриалните стратегии са идентифицирани някои по-характерни ключови технологии, които обуславят развитието на Индустрия 4.0: индустриален "Интернет на нещата" (Industrial Internet of Things – IIoT), симулации, добавена/виртуална реалност (VR/AR), автономни роботи, облачни технологии (Cloud computing), киберсигурност, триизмерно/адитивно отпечатване (3D-printing), хоризонтална и вертикална системна интеграция, анализи в големи информационни масиви (Big Data). Този списък се допълва и с нови технологични решения, които ще изиграят водеща роля: изкуствен интелект (Andreeva, Yolova, & Dimitrova, Artificial intellect: Regulatory Framework and Challenges Facing the Labour Market, 2019) и когнитивни системи, машинно самообучение, интелигентни мобилни приложения (mobile applications), блокчейн технологии, цифрови платформи и други.

Концепциите за Индустрия 4.0 придобиват известност чрез Консорциума за индустриален интернет (ICC), който я определя като „интеграция на сложни физически машини и вградени системи и устройства с мрежови сензори и софтуер, които се използват, за да могат да се подобрят процесите на предвиждане, контрол и планиране за по-добри бизнес и обществени резултати“.

Доразвитие на тенденциите в рамките на Съюза е Стратегията „Европа 2020“ (Банов, 2016) и свързаната с нея Стратегията за Цифровия единен пазар за Европа от 2015 г. с основна своя цел - разширяване на цифровата икономика и повишаване конкурентоспособността на ЕС в областта на цифровите технологии, чрез комплекс от законодателни и други мерки обособени в три „стълба“ - по-добър достъп до онлайн продукти и услуги, по-добри условия за развитие и процъфтяване на цифровите мрежи и услуги и стимулиране на растежа на европейската цифрова икономика¹¹.

На национално ниво е в ход Проект на **Стратегия за цифровизация на земеделието и селските райони на Република България**, 31.01.2019 г., определяща като основни инструменти на цифровизацията „новите сензори, свързани чрез Интернет на Нещата (Internet of things - IoT), прецизната и свързана в Интернет и с геолокация

¹¹ В рамките на третия стълб са включени най – важните и основополагащи мерки и механизми за засилване на цифровизацията в индустрията, базирани на интернет на нещата, компютърни услуги в облак и електронно управление.

механизация, Smart Villages Blockchain дистрибутирани компютърни платформи (Blockchain), системи за изкуствен интелект, обработващи големи масиви от данни (Big Data) в реално време, роботи, сателитни системи, дронове, повсеместен достъп до информация – това са новите инструменти на прогреса в аграрния бизнес.

В стратегията е дефинирана и визията за развитие на цифровизираното земеделие и селско стопанство, в частност - превръщането му „във високо технологична, устойчива, високо продуктивна и атрактивна сфера от световната икономика, която не само подобрява условията на живот на земеделските стопани, но и на селските райони като цяло. При това очакваните резултати са определени като конкретни и очаквани резултати на цифровизацията са подобрен достъп до информация; подобрен достъп до съветническа услуга; подобрен достъп до пазари и дистрибуция на продукцията; подобрен достъп до финансиране и намаляване зависимостта от субсидиите по линия на ОСП; значително ускоряване на административната дейност и намаляване на административния товар; привличане на високо технологичен талант към земеделието; ефективен контрол над качеството на продукцията и над въвеждането на нови култури. На база направеният анализ в настоящата Стратегия се предвиждат следните области на въздействие:

- Изграждане и развиване на подходяща цифрова инфраструктура за комуникации и свързаност;
- Инвестиции за модернизация и технологии за прецизно земеделие;
- Развитие на цифрови мрежи и използване на програмни приложения в управлението на дейността и вземането на решения;
- Обучение и консултации за развиване на цифрови умения и квалификация;
- Научно-изследователска дейност и иновации, партньорство за обмен и трансфер на иновации, развиване на инфраструктура за експериментиране и достъп до нея;
- Развитие на цифровизацията на публичната администрация и административните услуги;
- Въвеждането на „Blockchain” технологията в сектор „Земеделие”;
- Smart Villages (Умни села);
- Обработка, споделяне и защита на данните.

Основните насоки на Стратегията, **свързана тясно с пазара на труда е в няколко основни насоки.** От една страна, въвеждането на автоматизация и роботизация на

производството с използване на високопроизводителни машини и цифрови технологии освен като предпоставка за качествено и ефективно земеделие се отчита и като факт, преодоляващ трудното намиране на работна ръка в земеделските райони.

От друга страна, се отчита фактът, че недостигът на квалифицирана работна сила в дългосрочен план е възпрепятстващ фактор, който може да бъде едно от основните ограничения за по-нататъшното внедряване на цифровизацията в земеделския сектор. Последното налага мерки за обучение на земеделските стопани и заетите лица за работа с различни цифрови приложения и инструменти, приложими в дейността им. В тази връзка се изтъква, че допълнително предимство на цифровизацията на земеделието е, привличане на човешки капитал и в агросектора, поради своята атрактивност сред младите хора (до 40 г.), заети или с потенциал да бъдат заети в агросектора¹².

Извън мерките, касаещи цифровизираното стопанство, **адекватни законови подходи за осигуряване на заетост са очертани в рамките на КТ, чрез регламентацията на трудовия договор за обучение по време на работа, въвеждането на едnodневните трудови договори** (Банов, Трудовият договор за обучение по време на работа – нова перспектива за професионална преквалификация, 2017) (Банов, Усъвършенстване на правната уредба на професионалната квалификация, образованието и обучението в съответствие с политиките за обучение на възрастни в Европейския съюз, 2017) (Банов, Особенности на сключването на трудов договор за обучение по време на работа, 2018) (Банов, Страните по трудов договор за обучение по време на работа, 2018) (Банов, Трудовият договор за обучение по време на работа като форма за осъществяване на международно признати права на човека, 2018) (Banov, 2018) (Банов, Особенности на прилагането на основанията за недействителност на трудовия договор за обучение по време на работа, 2019),¹³ **така и в Закона за трудовата миграция и трудовата мобилност, регламентиращ наемането на работници - граждани на трети държави, от местни работодатели** (Андреева & Димитрова, 2019). Особено подходящи са предвидените норми, очертаващи полагането на труда в условията т.нар. сезонната заетост, типична за сферата на селското стопанство, където практиката по установяване на трудови правоотношения е преимуществено със сезонно наети лица. В специалният

¹² Отделно от предвидените в рамките на настоящата Стратегия обучения е препоръчително да се предвиди в учебните програми на специализираните университети/специалности и училища, да залегне предметът „Цифрово земеделие“.

¹³ В чл.114а, ал.3 КТ се указва, че този договор може да се сключва само в основна икономическа дейност „Растениевъдство“ – само за обработка на насажденията и прибиране на реколтата от плодове, зеленчуци, розов цвят и лавандула.

закон, т.25 от ДР на ЗТМТМ понятието "сезонна работа" се определя, като „работа, която зависи от смяната на сезоните и е свързана с определено време на годината посредством повтарящо се събитие или поредица от събития, свързани със сезонни условия, при които необходимостта от работна ръка е значително по-голяма, отколкото при обикновени текущи работи“. Същевременно и в тази връзка за "сезонен работник" се приема“ гражданин на трета държава, който запазва основното си място на пребиваване в трета държава и пребивава законно и временно на територията на Република България, за да извършва сезонна работа, въз основа на един или повече срочни трудови договори, сключени пряко с работодател, чието седалище е в Република България“. Основателно се отчита, че се наблюдава засилен интерес към българския пазар на труда на чужденци, граждани на трети държави, предимно от Украйна и Молдова особено за сезонната заетост до 90 дни, като най-много са издадените разрешения за работа на граждани на Сърбия, Украйна и Русия (Александрова, 2019).

Заключение

В резултат на проведеното изследване и казаното до тук могат да бъдат направени някои по характерни изводи:

От една страна, признаван, сериозен и постоянен проблем на агросектора е недостигът на работна ръка. В тази връзка адекватни решения на правния механизъм за осигуряване на заетост са създаване на допълнителни и с липса на уредба и практика до момента договори – едnodневни и за обучение, както и въвеждането на специални законови хипотези за привличане на работещи по ЗТМТМ.

От друга страна, с навлизането на цифровизацията на сектора очаквано се предполага решаване на проблемът с недостигът на работна сила, като същевременно се очаква създаване на трайно и качествено престоиране на труд от страна на заети лица с изграждани дигитални умения. Както е видно от коментираната Стратегия обаче тези тенденции и достигането им предвид постоянен процес на качествена заетост предполага адекватен законов механизъм и нужна нормативна рамка, гарантираща както правото на труд, така и реалното повишение на качеството на труда. Направените до момента корекции в КТ са с недостатъчен интензитет и не може да обхванат всички хипотези, а се решават предимно въпроси, касаещи облекчаване на администрацията.

Използвана литература:

1. Александрова, Н. (2019). Индивидуални нагласи към трудова емиграция в България (един дескриптивен анализ). *Икономика и компютърни науки = Economics and Computer Science: [Електронно] научно списание*, 3(5), 27-44.
2. Андреева, А., & Димитрова, Д. (2019). Административноправни аспекти на трудовата миграция и трудовата мобилност в националното ни законодателство. *Юридически сборник, XXVI*, 349-355.
3. Банов, Х. (2016). „Европа 2020“ и трудовият договор за обучение по време на работа. *Правна мисъл (№ 4)*, 47–64.
4. Банов, Х. (2017). Трудовият договор за обучение по време на работа – нова перспектива за професионална преквалификация. От *Научни четения в памет на Венелин Ганев и Никола Долапчиев. Сборник доклади от научна конференция* (стр. 497–509). София: Университетско издателство „Св. Климент Охридски“.
5. Банов, Х. (2017). Усъвършенстване на правната уредба на професионалната квалификация, образованието и обучението в съответствие с политиките за обучение на възрастни в Европейския съюз. От *Научни трудове на Института за държавата и правото. Т. XVI. Актуални правни проблеми* (стр. 262–278). София: Институт за държавата и правото – Българска академия на науките.
6. Банов, Х. (2018). Особенности на сключването на трудов договор за обучение по време на работа. От *Правото – традиции и перспективи. Сборник от юбилейна научна конференция по повод на 25 години от създаването на Юридическия факултет на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“* (стр. 238–250). София: Сиела.
7. Банов, Х. (2018). Страните по трудов договор за обучение по време на работа. *Правна Мисъл (№ 3)*, 31-42.
8. Банов, Х. (2018). Трудовият договор за обучение по време на работа като форма за осъществяване на международно признати права на човека. От *XXVII Международна научна конференция за млади учени 2018. Сборник научни трудове* (стр. 277-285). София: Авангард прима.
9. Банов, Х. (2019). Особенности на прилагането на основанията за недействителност на трудовия договор за обучение по време на работа. *Правна Мисъл(3)*, 3-19.
10. Andreeva, A., & Yolova, G. (2019). The Challenges of the Fourth Industrial Revolution Faced by the Labour Market: European and National Processes and Trends. От

Международни клъстерни политики: Българо-китайски форум: Сборник с доклади от международна конференция (стр. 178-188). Варна: Наука и икономика.

11. Andreeva, A., Yolova, G., & Dimitrova, D. (2019). Artificial intellect: Regulatory Framework and Challenges Facing the Labour Market. In *CompSysTech '19 : 20-th International Conference on Computer Systems and Technologies, 21 - 22 June 2019* (pp. 74 - 77). University of Ruse, Bulgaria : Proceeding, New York : ACM [Association for Computing Machinery] Digital Library.
12. Banov, H. (2018). Concept of labour contract for learning at work. От *Материали научно-практической конференции "Регулирование социально-трудовых отношений"* (стр. 112-115). Республика Казахстан: ГУ "Управление внутренней политики Карагандийской области".

Информация за контакт с авторите:

доц. д-р Андрияна Андреева

Икономически университет-Варна

Катедра „Правни науки“

e-mail: a.andreeva@ue-varna.bg

Доц. д-р Галина Йолова

Икономически университет-Варна

Катедра „Правни науки“

e-mail: ina_yolova@ue-varna.bg